

Ornunga gamla kyrka

57.9795, 12.9131

Att Ornunga gamla kyrka finns kvar är mycket tack vare komministern i Asklanda Gustav Sandzén och dennes bror konstnären Birger Sandzén, som bodde i USA.

Underhållet av kyrkan, som är byggd på 1200-talet, eftersattes på 1800-talet eftersom det fanns planer på att bygga en ny kyrka, och man hade också bestämt sig för att riva kyrkan.

Den 23 oktober 1904, just då man höll den sista gudstjänsten i den då fullsatta kyrkan inträffade en stor jordbävning med epicentrum i Oslofjorden. Byggnaden skadades och församlingen tog det som ett omen, både de som var för och de som var emot en rivning av kyrkan.

I väntan på rivningen fick byggnaden tjänstgöra som förvaringslokal.

Året efter - sommaren 1905 var konstnären Birger Sandzén på besök hos sin bror i Askland. På midsommardagen gick man en promenad och passerade då Ornunga gamla kyrka. Man bestämde sig då för att försöka få med sig församling för att bevara kyrkan.

Bröderna Sandzén bildade tillsammans med bygdens folk "Svältornas fornminnesförening" som köpte kyrkan och lät restaurera den med ett visst ekonomiskt stöd från Svenska Turistföreningen - Men även bland annat från Västgöta Gille i Chicago.

1923 började föreningen använda kyrkan som museum, men vid mitten av 1950-talet konstaterades att taket var i dåligt skick och Riksantikvarieämbetet åtog sig att restaurera kyrkan om föreningen flyttade bort museiföremålen. Istället inköptes den näraliggande gården Kyrkebol där man inrättade ett nytt museum.

Det dröjde sedan till 1970-talet innan kyrkan restaurerades.

Enligt en sägen byggdes kyrkan åt församlingen av två rika systrar på godset Sällehög.

Norra långväggen saknar fönster, och vid långhusets västra kortsida finns ett vapenhus avsett för kvinnor. Och på motsvarande sätt finns ett vapenhus för män vid långhusets sydvästra sida.

En dopfunt av sandsten finns på Historiska Museet i Stockholm.

Och tre av kyrkans träskulpturer från 1200-talet förvaras på Göteborgs stadsmuseum.

På norra sidan i kyrkan finns en kalvariegrupp och en Mariagrupp som hittades på vinden.

Gallren för fönstren tillkom under museietiden på 1900-talet.

Källor:

Webb: Vårgårda pastorat.

Webb: Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister.

PDF: "Ornunga gamla kyrka och dess läktare - kyrkorna som kulturarv". Johan Mårtensson.

Bok: "Våra kyrkor". Klarkullens Förlag AB. ISBN 91-971561-0-8